

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

**MAXSUS SON
(2020-yil, dekabr)**

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2020

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 2020, Maxsus son

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrda qarori bilan **pedagogika** va **psixologiya** fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2001-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 6 marta chiqadi.

Jurnal O'zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2016-yil 22-fevral № 05-072-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy

Elektron manzil: ped_mahorat@umail.uz

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: Adizov Baxtiyor Rahmonovich – pedagogika fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari: Navro'z-zoda Baxtiyor Negmatovich – iqtisod fanlari doktori, professor

Mas'ul kotib: Hamroyev Alijon Ro'ziqulovich – pedagogika fanlari doktori, dotsent

Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisod fanlari doktori

Begimqulov Uzoqboy Shoyimqulovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudov Mels Hasanovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Ibragimov Xolboy Ibragimovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Choriyev Abdushukur Choriyevich, pedagogika fanlari doktori, professor

Yanakiyeva Yelka Kirilova, pedagogika fanlari doktori, professor (N. Rilski nomidagi Janubiy-G'arbiy Universitet, Bolgariya)

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudova Muyassar, pedagogika fanlari doktori, professor

Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor

Jabborov Azim Meyliqulovich, psixologiya fanlari doktori, professor

Sunnatova Ra'no Izzatovna, psixologiya fanlari doktori, professor

Kozlov Vladimir Vasilyevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Yaroslavl davlat universiteti, Rossiya)

Morogin Vladimir Grigoryevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Xakassiya davlat universiteti, Rossiya)

Belobrikina Olga Alfonsasovna, psixologiya fanlari nomzodi, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti, Rossiya)

Chudakova Vera Petrovna, psixologiya fanlari nomzodi (Ukraina pedagogika fanlari milliy akademiyasi, Ukraina)

Tadjixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

O'rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Axmedova Shoiri Ne'matovna, filologiya fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Hayitov Shodmon Axmadovich, tarix fanlari doktori, professor

To'rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor

Mirzayev Shavkat Mustaqimovich, texnika fanlari doktori, professor

Mahmudov Nosir Mahmudovich, iqtisod fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Muhammadjon To'ychiyevich, iqtisod fanlari doktori, professor

Bo'riyev Sulaymon Bo'riyevich, biologiya fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharopovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qahhorov Otabek Siddiqovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Qosimov Fayzullo Muhammedovich, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Jumayev Ulug'bek Sattorovich, psixologiya fanlari nomzodi, dotsent

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО

Научно-теоретический и методический журнал

2020, специальный выпуск

Журнал включен в список обязательных выпусков ВАК при Кабинете Министров Республики Узбекистан на основании Решении ВАК от 29 декабря 2016 года для получения учёной степени по педагогике и психологии.

Журнал основан в 2001г.

Журнал выходит 6 раз в год

Журнал зарегистрирован Бухарским управлением агентства по печати и массовой коммуникации Узбекистана.

Свидетельство о регистрации средства массовой информации № 05-072 от 22 февраля 2016 г.

Учредитель: Бухарский государственный университет

Адрес редакции: Узбекистан, г. Бухара, ул. Мухаммад Икбол, 11.

e-mail: ped_mahorat@umail.uz

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Главный редактор: Адизов Бахтиёр Рахманович – доктор педагогических наук, профессор

Заместитель главного редактора: Навруз-заде Бахтиёр Нигматович – доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор: Хамраев Алижон Рузикулович – доктор педагогических наук, доцент

Хамидов Обиджон Хафизович, доктор экономических наук

Бегимкулов Узакбай Шаимкулович, доктор педагогических наук, профессор

Махмудов Мэлс Хасанович, доктор педагогических наук, профессор

Ибрагимов Холбой Ибрагимович, доктор педагогических наук, профессор

Чориев Абдушуккур Чориевич, доктор педагогических наук, профессор

Янакиева Елка Кирилова, доктор педагогических наук, профессор (Болгария)

Кахҳаров Сиддик Кахҳарович, доктор педагогических наук, профессор

Махмудова Муяссар, доктор педагогических наук, профессор

Баратов Шариф Рамазанович, доктор психологических наук, профессор

Джаббаров Азим Мейликулович, доктор психологических наук, профессор

Суннатов Рано Иззатовна, доктор психологических наук, профессор

Козлов Владимир Васильевич, доктор психологических наук, профессор (Ярославль, Россия)

Морогин Владимир Григорьевич, доктор психологических наук, профессор (Абакан, Россия)

Белобрыкина Ольга Альфонсасовна, кандидат психологических наук, профессор (Новосибирск, Россия)

Чудакова Вера Петровна, PhD (Психология) (Киев, Украина)

Таджиходжаев Закирходжа Абдусаттарович, доктор технических наук, профессор

Аманов Мухтор Рахматович, доктор технических наук, профессор

Ураева Дармоний Саиджановна, доктор филологических наук, профессор

Ахмедова Шоира Негматовна, доктор филологических наук, профессор

Дурдыев Дурдымурад Каландарович, доктор физико-математических наук, профессор

Хаитов Шадман Ахмадович, доктор исторических наук, профессор

Тураев Халим Хаджиевич, доктор исторических наук, профессор

Мирзаев Шавкат Мустахимович, доктор физико-математических наук, профессор

Махмудов Насыр Махмудович, доктор экономических наук, профессор

Бутабоев Мухаммаджон Гуйчиевич, доктор экономических наук, профессор

Буриев Сулаймон Буриевич, доктор биологических наук, профессор

Олимов Ширинбай Шарапович, доктор педагогических наук, профессор

Кахҳаров Отабек Сиддиқович, доктор философии по экономическим наукам (PhD), доцент

Касимов Файзулло Мухаммедович, кандидат педагогических наук, доцент

Жумаев Улугбек Саттарович, кандидат психологических наук, доцент

PEDAGOGICAL SKILLS

The scientific-theoretical and methodical journal

2020, special release

The journal is submitted to the list of the scientific journals applied to the scientific dissertations for **Pedagogic** and **Psychology** in accordance with the Decree of the Presidium of the Ministry of Legal office of Uzbekistan Republic on Regulation and Supervision of HAC (The Higher Attestation Commission) on December 29, 2016.

The journal is published 6 times a year

The journal is registered by Bukhara management agency for press and mass media in Uzbekistan.

The certificate of registration of mass media № 05-072 of 22 February 2016

Founder: Bukhara State University

Publish house: Uzbekistan, Bukhara, Muhammad Ikbol Str., 11.

e-mail: ped_mahorat@uamail.uz

EDITORIAL BOARD:

Chief Editor: Ph.D. of Pedagogy, Prof. Bakhtiyor R. Adizov. **Deputy Editor:** Ph.D. of Economics, Prof. Bakhtiyor N. Navruz-zade. **Editor:** Ph.D. of Pedagogy, Prof. Alijon R. Khamraev

Doctor of Economics Sciences, Obidjan X. Xamidov

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Uzakbai Sh. Begimkulov

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Mels Kh. Mahmudov

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Holby I. Ibrahimov

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Abdurashid Ch. Choriev

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Yelka K. Yanakiyeva (Bulgaria)

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Siddik K. Kahhorov

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. M. Mahmudova

Ph.D. of Psychology, Prof. Sharif R. Baratov

Ph.D. of Psychology, Prof. Azim M. Jabbarov

Ph.D. of Psychology, Prof. Rano I. Sunnatova

Ph.D. of Psychology, Prof. Vladimir V. Kozlov (Yaroslavl, Russia)

Ph.D. of Psychology, Prof. Vladimir G. Morogin (Abakan, Russia)

Ph.D. of Psychology Sciences, Prof. Olga A. Belobrikina (Novosibirsk, Russia)

Ph.D. of Psychology, Vera P. Chudakova (Kiev, Ukraina)

Ph.D. of Technical sciences, Prof. Shavkat M. Mirzaev

Ph.D. of Technical sciences, Prof. Mukhtor R. Amanov

Ph.D. of Technical sciences, Prof. Zakirkhodja A. Tadjikhodjaev

Ph.D. of Philology, Prof. Darmon S. Uraeva

Ph.D. of Philology, Prof. Shoirra N. Akhmedova,

Ph.D. of Physical and Mathematical Sciences, Prof. Durdimurod K. Durdiev

Ph.D. of Historical Sciences, Prof. Shadman A. Khaitov

Ph.D. of Historical Sciences, Prof. Halim H. Turaev

Ph.D. of Economics, Prof. Nasir M. Mahmudov

Ph.D. of Economics, Prof. Mukhammadjon T. Butaboev

Ph.D. of Biological Science, Prof. Sulaymon B. Buriev

Ph.D. of Pedagogical Science, Prof. Shirinboy Sh. Olimov

Ph.D. doctor of philosophy in economics Otabek S. Kahhorov

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Fayzullo M. Kasimov

Ph.D. of Psychology Sciences, Prof. Ulugbek. S. Jumaev

Umida XOLIQOVA, Jo‘ra JUMAYEV. Axborot texnologiyalari yordamida maktabgacha ta’lim tizimida matematik tushunchalarni rivojlantirish	233
Dildora FAYZIYEVA. Xorijiy tillarni o‘rgatishda hot potatoes dasturida sinov mashqlarini yaratish usullari.....	237
Шахзод НАЗАРОВ, Самандар ИБРАГИМОВ. Особенности интегрирования информационных технологий в преподавании предмета физики	243
Гулбаҳор ТЎРАЕВА. Нейротармоқларга асосланган машина таълими (machine learning) ...	246
Firuz NURULLOYEV. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalaridan ta’lim jarayonida foydalanish	250
Xurshidjon XAYATOV, O‘tkir XO‘JAYEV. Frontend va backendning o‘zaro ta’siri tuzilishi	253
Шахло Меражова. Понятие прямой и обратной задачи в математической физике	256
Фазлиддин ХАЗРАТОВ. Геоахборот тизимлари ва технологияларига оид дастурий таъминотлардан фойдаланиш	262
Gulbahor ZARIPOVA, Fazliddin XAZRATOV. Geoinformatsion tizimlarda (gis) raqamli kosmik suratni sonli va grafik ko‘rinishidagi gistogrammasining ahamiyati.....	266
Маҳсума ИСМОИЛОВА. Олий таълимда масофавий таълим дастурий таъминоти асосий функциялари	269
Озоджон ЖАЛОЛОВ, Хуршид ХАЯТОВ. Оценка погрешности кубатурных формул общего вида над фактор- пространством Соболева.....	273
Жамшид АТАМУРАДОВ. Роль системы дистанционного обучения в общем образовательных учреждениях	278

Баҳо	Тўғри жавоблар сони	Тавсиялар
2	50% gacha	Сизнинг натижангиз - қониқарсиз. Билимларингизни чекланган доирасини англатади. Кўпроқ вақтингизни мавзуларни диққат билан ўрганишга, дарсликни ва қўшимча адабиётни ўқишга сарфланг. Хотиранингизни машқ қилинг.
3	50-69%	Мавзу бўйича билимларингиз доираси тор. Сиз дарслигингизни ва оммабоп илмий адабиётларни эътиборли тарзда ўқишингиз лозим. Мавзунини ўрганишга кўпроқ эътибор бериш керак.
4	70-94%	Натижа яхши. Бу мавзуга қизиқишингизни англатади. Дарсликларни сунт билан ўқишни ва машқ қилишни янада мустақамлашингиз керак.
5	95%-100%	Сизнинг билим даражангиз аъло, ажойиб! Ушбу натижани сақлашга қаракат қилинг!

Ўқувчиларга тақдим этилаётган кроссвордларни топиш самарадорлиги асосан икки кўрсаткич бўйича баҳоланади:

- а) ўқувчилар кроссвордди жумбоқни ҳал қилишларига сарфлаган вақт;
- б) ҳал қилиш жараёнида йўл қўйган хатолар сони (шу жумладан имло).

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш мумкинки, ўқувчиларнинг билим даражасини аниқлашда нафақат кроссвордлардан фойдаланиш балки, такомиллаштирилган тест дастурларидан ва дидактик – дастурий воситалардан фойдаланиш ҳам мақсадга мувофиқдир.[4]

Адабиётлар

1. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. – *Davlat ilmiy nashriyoti*. 2014.
2. Кашинцева Л.Н. Изучение методов создания кроссворда на уроке математики // Информатика и образование. 2008. №10.
3. Рустамов Х.Ш, Кудратова Ф.С. Дарс жараёнида кроссворд дидактик-дастурий воситадан фойдаланиш// Умумтаълим мактаблари таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланишнинг долзарб муаммолари ва ечимлари. 2019-Навоий.
4. Рустамов Х. Ш., Шарипов Ш. Х. Electronic testing system (Software Application) for preliminary Distance Testing of University Applicants // Молодой ученый. — 2016. — №13. — С. 351-353.

AXBOROT TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA MATEMATIK TUSHUNCHALARNI RIVOJLANTIRISH

Umida XOLIQOVA

Buxoro davlat universiteti magistranti

Jo'ra JUMAYEV

Buxoro davlat universiteti axborot texnologiyalari kafedrasini dotsenti

Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini, dunyoqarashini va motivatsiyasini oshiruvchi zamonaviy o'quv jarayoni vositasi sifatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari nazariyasi va metodologiyasining dolzarb muammolari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: *axborot kommunikatsion texnologiyalar, kognitiv faoliyat, hissiy idrok, germeneytika, maktabgacha ta'lim.*

В статье рассматривается актуальная проблема теории и методики информационно-коммуникационных технологий как средства активизации познавательной деятельности, расширения их кругозора, как инструмента мотивации детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, познавательная деятельность, дошкольное образование, герменевтика, эмоциональное восприятие.*

The article discusses the current problem of the theory and methodology of information and communication technologies as a means of enhancing cognitive activity, expanding their horizons, as a tool for motivating preschool children.

Keywords: *information and communication technologies, educational activities, pre-school education, hermeneutics, emotional perception.*

Maktabgacha ta'limning maqsadi – bolalarni maktabdagi o'qishga tayyorlash, bolani sog'lom, rivojlangan, mustaqil shaxs bo'lib shakllantirish, qobiliyatlarini ochib berish, o'qishga, tizimli ta'limga bo'lgan ishtiyoqini tarbiyalashdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora –tadbirlari to'g'risida" qarori ham ana shu ezgu maqsadni ko'zlagandir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasi sifatida axborot texnologiyalaridan foydalanish muammosining dolzarbligi yurtimizning maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, jamiyatni axborotlashtirishni rivojlantirish, maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va o'qitish sifatini yaxshilash uchun ijtimoiy ehtiyojlar, zamonaviy jamiyat sharoitlari etarli darajada rivojlangan, ammo uslubiy asoslar etarli emas. Maktabgacha ta'lim sohasida bolaning kognitiv faolligini oshirish jarayoni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali amalga oshirilsa samarali natijalarga erishiladi.

Ilmiy izlanishlarning dolzarbligi, shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasi sifatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (bundan buyon matnda AKT) ta'limni axborotlashtirish vazifalariga mos keladigan yangi yondashuvlar va ish turlarini talab qilishi bilan belgilanadi. Ko'rinib turibdiki, AKT undan nafaqat ta'lim, kasbiy faoliyatda, balki kundalik hayotda ham foydalanadigan odam uchun asosiy vositaga aylanib bormoqda.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv faolligini rivojlantirish muammosi hozirgi kunda eng muhim muammolardan biri hisoblanadi, chunki bu shaxsning har tomonlama va uyg'un rivojlanishi uchun zaruriy shartdir (ta'limning barcha bosqichlarida) Kognitiv faoliyatning shakllanishi maktabgacha yoshdagi bolaning dunyoni o'rganishda subyektiv pozitsiyasini shakllantirishga yordam beradi va shu bilan unga tayyorlanish imkoniyatini beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faoliyatini rivojlantirishning eng maqbul vositalari sifatida, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari alohida o'rin tutadi. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilari doimiy ravishda o'sib boradigan ma'lumot oqimiga duch kelishadi, ularni qidirish qobiliyatlarini namoyish etish va olingan ma'lumotlarni baholash uchun zarur bo'lgan sharoitlarda jiddiy muammolarga duch kelishadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishini ta'minlaydigan tashkiliy shakllar va o'qitish usullari, o'rganilayotgan hodisalar, obyektlar, jarayonlar va hokozolar to'g'risida ma'lumot to'plash, ishlov berish, uzatish bo'yicha mustaqil ta'lim faoliyatini olib borish ko'nikmalarini shakllantirish uchun ta'limni takomillashtirish uchun AKT vositalaridan foydalanish zarurligi qayd etilgan. Bundan tashqari, hozirgi paytda adabiyotda maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish uchun AKT vositalaridan maqsadli foydalanish xususiyatlariga bag'ishlangan etarli darajada o'rganilmagan masalalar mavjud.

Olimlarning izlanishlari asosida shuni aytish mumkinki, kognitiv faollik hissiy idrok, nazariy fikrlash va amaliy faoliyatning birligi, faol o'quv usullari va shakllari maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasidir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasi sifatida AKT muammosini nazariy tahlil qilish o'rganilayotgan jarayonning metodologik asoslarini shakllantirish zarurligini asoslaydi. Ushbu tadqiqot metodologiyani ma'lum bir nazariy va pedagogik muammoning samarali echimini ta'minlaydigan uslublar, usullar va vositalar to'plami sifatida ko'rib chiqadi. Germenevtika asosida

(-bu axborot manbalarining potentsialini faollashtirishga yordam beradi va quyidagi vazifalarni hal qiladi: diqqat va aqliy faoliyatni jamlash qobiliyati;

-muammoli qarashlarni rivojlantirish, hukmning mustaqilligi;

-tushunilgan hodisalarning ziddiyatli mohiyatiga kirib borish, birlik va o'zaro tomonlarning qarama-qarshi tomonlarini ko'rish qobiliyati;

- paydo bo'lgan muammoning manbasini, uning mohiyatini tushunish zaruriyatini rivojlantirish), aksiologik (maktabgacha yoshdagi bolalarning qadriyat yo'nalishiga ta'sir qiladi, faol o'quv faoliyati jarayonida shaxsiyatining shakllanishi va ijtimoiylashishiga yordam beradi);

- axborot (o'rganilgan me'yorlar doirasidan chiqib keta oladigan, ularni takomillashtirish va media hamjamiyatining yanada dinamik rivojlanishiga hissa qo'shadigan yangilarini yaratishga qodir bo'lgan maktabgacha yoshdagi shaxsni shakllantirish uchun mo'ljallangan) yondashuvlar maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasi sifatida AKT ta'sirini o'rganish jarayonini o'rganish uchun nazariy va uslubiy asosni aniqladi, tushunchaning mohiyatini aniqladi. "Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari" maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasi sifatida yoshiga qarab belgilanadi.

Shuningdek AKT texnikasi ishlab chiqilgan bo'lib, ular tarkibiga quyidagilar kiradi:

2020. MS. PEDAGOGIK MAHORAT*ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО*PEDAGOGICAL SKILL

-intellektual (axborot tarkibi va dunyo, ularning xususiyatlari va qaramlik haqidagi rivojlanayotgan g'oyalarni farqlashni o'z ichiga oladi); -hissiy-ixtiyoriy (kognitiv faoliyat natijalariga hissiy munosabat va bolalarda idrokning o'zgaruvchanligini rivojlantirish asosida);

-protssual (atrof-muhitni bilish vositasini tayinlash va uni turli xil bolalar faoliyatiga o'tkazish bilan bog'liq).

Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasi sifatida AKTni joriy etishning pedagogik shartlari aniqlandi va asoslandi, xususan:

a) maktabgacha ta'lim muassasasida va oilada bola bilan aloqaning kognitiv shakllarini kengaytirish

b) axborot texnologiyalaridan foydalangan holda bolalarning bilim faolligini oshirish, qidiruv usullarini boyitish. atrof-muhitni bilish, ularni aktualashtirish va bolalarning turli xil faoliyat turlariga o'tkazish. Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim faolligini oshirish vositasi sifatida AKTdan foydalanishning nazariy va metodologik asosi bo'lgan AKTni qo'llash tamoyillari tizimi ko'rinish printsipti, faoliyat printsipti, tizimlilik va izchillik printsiptiga asoslanadi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida mashg'ulotlarni samarali o'tkazish maqsadida olib borilgan tajribalarga asoslanib quyidagi elektron amaliy dasturni yaratdik. Ushbu dastur maktabgacha ta'lim sohasiga doir qarorlar, mashg'ulot ishlanmalaridan namunalar, metodik qo'llanmalar, videoroliklar va rivojlantiruvchi kompyuter o'yinlardan tashkil topgan.

Elektron qo'llanma maktabgacha ta'lim muassasalarida mashg'ulot o'qtuvchilarga mo'ljallangan bo'lib, bir necha qismdan iborat va takomillashtirilib borilmoqda.

1-rasm. Qo'llanmaning "ma'ruzalar matni" bo'limi.

Elektron qo'llanmaning birinchi qismida "ma'ruza matnlari" rukni asosida "konseptual asoslar", "matematik tushunchalar", "ko'rgazma tayyorlash", "ilk qadam dasturi" kabi bo'limlar joylashtirilgan(1-rasm).

Ma'ruza matnlar qismida ta'lim beruvchilar uchun mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rishda asosiy nazariy ma'lumotlar keltirilgan. Bu ma'lumotlar maktabgacha ta'lim namunaviy dasturlari asosida tayyorlangan.

Elektron qo'llanmaning keyingi qismida matematika mashg'ulotlariga foydalaniladigan elektron ko'rgazmalar to'plami keltirilgan(2-rasm).

2-rasm. Fanga oid ko'rgazmalar sahifasi.

Quyida matematika mashg'ulotlarida son-sanoq, fazoda mo'ljal olish, yil fasllari, sutka qismlari, arifmetik amallar, ranglar bilan tanishtirish mavzulariga oid video roliklardan lavhalar keltirilgan. Matematik tasavvurlarni shakllantirish yuzasidan olib boriladigan ishning asosiy shakllari bu bolalarga bor ko'rgazmali vositalarni ko'rsatish bilan birga kompyuter vositalaridan foydalanib, shakllarni tanishdirishdir, chunki hamma vaqt ham barcha ko'rgazmali vositalar ta'lim maskanida bo'lmasligi mumkin(3-rasm).

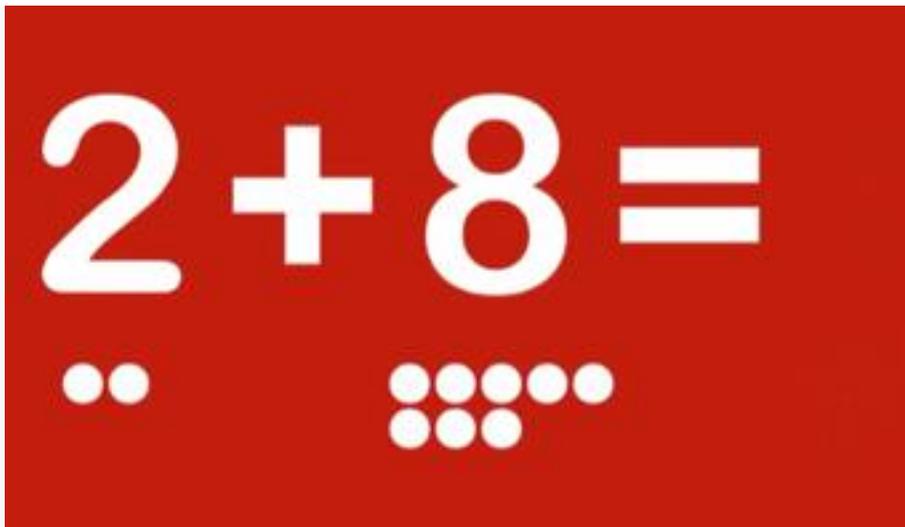

3-rasm. Matematik shakllarni namoyish etish sahifasi.

Shuningdek, sonlar bilan tanishtirish, sonlar ustida amallar bajarish kabi sahifalar ham mavjuddir(4,5-rasmlar).

4-rasm. Sonlar bilan tanishtirish sahifasi.

5-rasm. Sonlar ustida amallar bajarish sahifasi.

Xulosa. Mashg'ulorlar an'anaviy usulga qaraganda inovatsion usullardan foydalanib elektron manbalar asosida tashkil etilsa bolada qiziqish uyg'otadi, bola diqqatini o'ziga jalb qiladi va bola xotirasida uzoq vaqt saqlanishiga xizmat qiladi. Axborot texnologiyalari bir qator yangi imkoniyatlar, qarama-qarshiliklar, muammolar va tahdidlarni keltirib chiqaradigan siljishlar va innovatsiyalarning kuchli sababidir.

Bunday sharoitda shaxsni shakllantirish avvalgidan tubdan farq qiladi, bu globallashayotgan axborot makonida uni hayotga tayyorlashning sifat jihatidan yangi modelini ishlab chiqishni, hozirgi sharoit uchun zarur bo'lgan va ularga mos keladigan mutlaqo yangi shaxsiy fazilatlarini, bilim va ko'nikmalarni shakllantirishni talab qiladi. Texnologik yondashuv, ya'ni yangi pedagogik texnologiyalar maktabgacha yoshdagi bolalarning yutuqlarini kafolatlaydi va keyinchalik maktabda muvaffaqiyatli o'qishini kafolatlaydi.

Adabiyotlar

1. Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish haqidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori. 2019-yil, 9-may.
2. Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека [Текст] / М. Маклюэн. – М. Жуковский: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2003. – 464 с.
3. Никитина Е.Ю. Обновление содержания образовательного процесса на основе компьютерных технологий в процессе изобразительной деятельности детей дошкольного возраста [Текст] / Е.Ю. Никитина Н.В. Бутенко // Вестник Челяб. гос. пед. ун-та. – 2013. –№8. – С.100–110.
4. Исаева О.С. Современные образовательные технологии в ДОУ [Электронный ресурс] / И.С. Исаева // URL: <http://doshkolnik.ru/pedagogika/13473>.
5. Иванова В.В. Развитие дистанционного образования. Социально-философский анализ: дис. ... канд. филос. наук: 09.00.11 [Текст] / Иванова Валентина Васильевна (место защиты: Современная гуманитарная академия). – Москва, 2005. – 163 с.

XORIJIY TILLARNI O'RGATISHDA HOT POTATOES DASTURIDA SINOV MASHQLARINI YARATISH USULLARI.

Dildora FAYZIYEVA

Maqolada xorijiy tillarni o'rgatishda HOT POTATOES dasturidan foydalanish haqida ma'lumot berilgan. O'quvchilar bilimini mustahkamlash uchun sinov mashqlari tayyorlashda Jquiz, Jcloze, Jcross, Jmix, Jmatch dasturlaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil etilgan. Jquiz, Jcloze, Jcross, Jmix, Jmatch, TheMasher dasturlaridan foydalanish usullari misollar bilan yoritilgan.

Tayanch so'zlar: dasturlash, ma'lumot, alternativ, interfeys, ro'yxat, interaktiv, elektron darslik, sinov mashqlari, brauzer, gipermurojaat.

В статье рассказывается, как использовать HOT POTATOES в преподавании иностранных языков. Анализируются возможности использования программного обеспечения Jquiz, Jcloze, Jcross, Jmix, Jmatch для подготовки тестов для укрепления знаний студентов. Приведены примеры использования Jquiz, Jcloze, Jcross, Jmix, Jmatch, TheMasher.